

3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.ipro.org.ua
4. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти / Умань: «АЛМІ», 2013 – 182 с.
5. Романова І. А. Позаурочна діяльність молодших школярів. Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 63. – С. 200 – 206. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2013_63_41

Павлова Т. С.,

*науковий співробітник відділу початкової освіти
імені О. Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України*

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ВИМОГАХ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Результати наукової розвідки засвідчили увагу дослідників до різних аспектів процесу організації екологічної освіти в початковій школі як проблеми, яка не набула ґрунтового вивчення й розкриття (Рогоза В., Величко Л., Пруцакова О., Пустовіт О., Логінова А., Тарасюк Г.).

У документах ЮНЕСКО, термін «екологічна освіта» визначається як освіта, що допомагає людям краще дізнатися про навколишнє середовище і розвивати відповідальну екологічну поведінку. Згідно з доповіддю ЮНЕСКО (2021 р.): «освіта не дає учням достатньо знань, щоб адаптуватися, діяти та реагувати на екологічні кризи».

У рамках дослідження #LearnForOurPlanet (Навчайтеся заради нашої планети) були проаналізовані навчальні плани і освітні програми 46

країн-членів ЮНЕСКО. Більше половини з них не згадують про зміну клімату, і лише в 19% йдеться про біорізноманіття. 92 % містили принаймні одне посилення на екологічну тематику, проте глибина її включення була в середньому дуже низька. У дослідженні відзначається, що приділяється недостатня увага соціально-емоційним навичкам і компетенціям, орієнтованих на дії, які є ключовими для діяльності в галузі навколишнього середовища.

У своїй відомій роботі «Концепція екологічної освіти» американський дослідник Уільям Степп відзначив, що сьогодення й майбутнє природи значною мірою детерміноване поведінкою людини. Це зумовлене тією обставиною, що людина є єдиною істотою, яка може керувати й маніпулювати довкіллям, зруйнувати або зберігати його. При цьому дії, що їх чинитиме людина, визначаються її освітою. У Степп обґрунтовує актуальність екологічної освіти, програмним результатом якої, в сучасній термінології, має стати формування екологічних компетентностей.

Згідно з затвердженою Концепцією екологічної освіти в Україні, її основною метою є формування екологічної культури молоді. Провідну роль в екологічній освіті має відігравати загальноосвітня школа, оскільки в період шкільного навчання особистість розвивається найбільш інтенсивно. У зв'язку з цим набуває актуальності проблема формування екологічної компетентності учнів у різні вікові періоди.

Компетентнісний підхід – ключова ознака презентації змісту, процесу і результатів екологічної освіти. Екологічну компетентність дослідниця Л. Величко визначає як сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистих якостей, що характеризує здатність особи гармонійно взаємодіяти з природою без шкоди для себе, інших людей і довкілля в цілому.

Дослідники (Пруцакова О., Пустовіт Н., Логінова А., Тарасюк Г.) відзначають, що відносини школярів з природою – процес обопільного впливу

учнів на природу і природи на учнів. Вони залежать від моральних настанов, ставлення та їхніх почуттів до природи, та обумовлюють їхню діяльність у природі.

Зміст Програми природничої галузі для 1 – 4 класів реалізує краєзнавчий, сезонний, екологічний принципи: учні вивчатимуть на місцевому матеріалі різноманітність неживої та живої природи, працю людей. Екологічний принцип передбачає зв'язки між неживою і живою природою, залежність росту і розвитку рослин від світла, тепла, вологи; зв'язок зовнішнього вигляду тварин із середовищем проживання, способом живлення. Велика увага приділяється нормам поведінки серед природи, участі в елементарній природоохоронній діяльності, перевага надається знанням, які можна здобути самостійно, застосовувати набутий досвід у нових ситуаціях.

З урахуванням вимог Програми у кожній із змістових ліній природничого характеру, зокрема «Природа», «Людина і природа», передбачено такі результати:

- уміти розрізняти об'єкти, ознаки, властивості;
- аналізувати і пояснювати причини та наслідки подій, вчинків, явищ;
- висловлювати ставлення до подій, вчинків своїх та інших;
- брати участь у колективних справах, розв'язанні навчальних завдань; оцінювати вчинки, різні моделі поведінки та ін.;
- користуватися певними предметами.

Таким чином, одним із найважливіших засобів компетентісно орієнтованої реалізації методики з формування екологічної компетентності є поєднання інтелектуальних зусиль із широким використанням методів чуттєвого пізнання навколишнього світу; забезпечення зв'язку засвоєного матеріалу з життєвим досвідом учнів; практичні вправлення; дослідницька діяльність.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / Нац.акад.пед.наук України; 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: ЮРІНКОН Інтер, 2021. 1144 с.
2. Про концепцію екологічної освіти в Україні. Рішення №13/6-19 від 20.12.2001. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>.
3. Рогоза В. В. Практикум з питань формування екологічних цінностей у майбутніх учителів природничих наук у процесі професійної підготовки: навчально-методичний посібник. Рівне: Волинські обереги, 2020. 200 с.
4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи: К.: Видавництво «Світоч», 2019. – 336 с.
5. UNESCO, (1978). The Tbilisi Declaration. Connect, 111 (1), 1 – 8. UNESCO-UNEP Environmental Education Newsletter.
6. <https://en.unesco.org/news/unesco-urges-making-environmental-education-core-curriculum-component-all-countries-2025>.

Прищеп О. П.,

викладачка кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ІНТЕГРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Сьогодні навчання дітей в українських школах будується на засадах інтегративного підходу. Нині діючі Типові освітні програми для початкової школи, розроблені під керівництвом Савченко О. Я. та Шияна Р. Б. відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, наголошують на необхідності всебічного розвитку дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та